

“... Send these, the homeless, tempest-tossed to me,
I lift my lamp beside the golden door!”
(Emma Lazarus)

NI ZAVETJA BREZ BABILONA

Babilon je utopija.

Zavetja Babilona, razčistimo tu na začetku, ne pomenijo zatočišča umetnikov, ki so izgubili jezik, da bi bili uslišani. Naslov zgolj anticipira možnost, da za razliko od svetopisemskega, v svetu umetnosti vendarle obstaja nek Babilon, v katerem se nebrzdana in nerazumljena čustva, zavrela onkraj vrelišča, obelodanijo tako, da skozi umetniški medij prepustijo besedo tistim, ki govorijo, da bivajočnost 21. stoletja ni tako samoumevna, kakor jo s pomočjo sodobnih medijev prikazujejo nepremičninske agencije, globalni konglomerati in neokapitalistični hujskači.

Zavetja Babilona so *on-site & on-time* intervencija *in-situ*, vrnitev k Rousseauju, Hobbesu, Spinozi, Descartu in Nietzscheju. Prihodnost umetnosti namreč ne pripada podjetnim, temveč destruktivnim. Ne anarhični antagonizem, tega smo se preobjedli; namesto tega vzpostavljajo Zavetja Babilona raje neko senzualno, subverzivno interakcijo z umetnostjo kot-je-bila, da bi pripravila prostor neki novi paradigmi, ontološkemu subjektivizmu recimo; paradigmi, ki pred Zavetji Babilona ne more obstajati, ker jo je rodila šele svetla prihodnost.

Zavetja Babilona skušajo razkrinkati človeško utopijo Huxleyevega *Novega sveta*, v katerem je mogoče z utemeljeno in načrtno, v prihodnost usmerjeno produkcijo ljudi in njihovih vrednot svet spremeniti tako, kakor ga vidijo globalne korporacije. Zato se zdi še toliko bolj primerno, da globalno intravenozno zastrupitev obravnavamo holistično, skozi oči civilizacijske kulture, ki narekuje, da je mogoče premagati vsako, tudi nebeško oviro.

Nekje pod gladino očitnega in danes splošno priznanega dojema prilike o Babilonskem stolpu namreč lebdi mračna, skrivnostna in – kar je bistveno - dvoumna resnica: da je namreč Bog zaustavil gradnjo stolpa zato, ker je moral sam sebi priznati, da so ga ljudje neprijetno presenetili. Če je poskus Eve in Adama po samozadostnosti zatrt z večnim izgonom iz Raja, prostoru neslutelih možnosti in vseobsegajoče dobrote, in nadomeščen s kaznijo brezciljnega tavanja, kar starozaveznemu Bogu tudi pritiče, se odvzem državljanjskih pravic in z njim povezan nebeški holokavst – ne pozabimo, da gre za prva prebivalca Zemlje – zdi nesorazmeren krivdi, ki jo je proizvedla ena nepremišljena, pa še ta s strani kače sproducirana in od divinske inštanca potrjena, poteza. Bog vse ve, hvaljeno bodi njegovo ime; razen če ve nekaj, kar mu ne ustreza. V tem primeru je tudi on pripravljen na nebožansko: na laž, prevaro, uničenje, zapeljevanje, spletkarjenje. Bog v svojih najbolj očetovskih dejanjih, torej takrat, ko vzgaja in uči, postaja čisto človeški, one-of-us, personificiran in profan, celo prostaški in nedostopen. Bog Tore ni Oče, ampak je foter.

Prestablirana harmonija, ki jo kreacionizmu pripisuje Leibniz, da bi Očeta potegnili iz blata in upravičili njegova večkrat vsaj na videz iracionalna dejanja, zagato prej povečuje kakor odpravlja.

Hebrejski bog je v bistvu maščevalen bog, kar je v bistvu tudi eden glavnih razlogov, da bog Oče oziroma tisti v Dantejevem Raju govori italijansko ter latinsko, ne pa tudi hebrejsko. Hebrejski jezik je – tako Dante - očitno rezerviran za maščevalnega boga; za boga ljubezni, boga odpuščanja, ki nastopi z Novo zavezo, je pa tega enkrat za vselej konec. Maščevalni bog se umakne ljubečemu, simbiotičnemu, transcendentnemu Kristusu. To je bistvena novost nadaljevanja Stare zaveze.

In seveda temeljni kamen spotike, povejmo takoj. Kot je namreč rekel Aristotel: edino, česar bog ne zmore, je naslednje: tisto, kar je bilo, pretvoriti v - ni bilo.

Ta stavek je treba pogledati pobližje, saj s pronicljivo logiko zakriva svoj pravi pomen in identificirati njegov pravi karakter. Kaj v resnici pravi Aristotel? Hja, nič manj kot to, da ljubi bog sicer ne kocka, vsemogočen pa kljub temu ni. Bog ima z Aristotelom problem, saj mu odreka osnovno, vesplošno priznано dejstvo o vsemogočnosti, s čimer Sem, ki sem ostaja arbitraren, aprioren, transcendentalen. Ne-človeški, a vendar ne absoluten.

Bog je gradnjo Babilona zaustavil zato, ker so ljudje dokazali, da se s skupno vizijo da premagati celo nepremagljivega. Ne kot Jakob, ki mu je bog samo izpahnil kolk, temveč kot Behemot, le da v obratni smeri: medtem ko je Belcebub odletel navzdol, smo ljudje želeli navzgor. Očitno bi nam tudi uspelo - toliko kredita nam je Oče z očitnim posredovanjem vendarle namenil –, a je Vsevišnji pretkano zamenjal taktiko. Postavili bi namreč svoj nebeški stolp in mu pokukali pod kiklo, potlej pa je tudi konec s civilizacijo, z napredovanjem, razvojem, premikanjem v obče. Vsi bi pač hoteli gor na stolp pa do nebes in tam tudi ostati.

Sprememba božjega načrta je dovolj preprosta: človeštvu nameniti razvoj na podlagi drugačnosti. Drugačnost doseže tako, da naključno razdeli narode in narodnosti, vsakemu odmeri po vrednosti in ga pošlje z bogom. Šele s tem aktom ponovno vzpostavi status quo iz časov, ko je razdelil Kajna in Abela. Takrat se rodita dve civilizaciji, dve religiji, dva naroda. Hehe, levi in desni, kajne?

Prav mogoče je, da je bog zmešal jezike (in glave) zgolj zato, da bi končno lahko na primerno mesto postavil umetnost. Umetnost, ki edina transcendirajo onkraj zgolj naključnega, zgolj partikularnega, ki posega v celoto kozmosa, v celoto stvarjenja, če ostanemo pri bogu. Če ni absoluten, ne more vplivati na umetniški izraz, ki naj ga posvečuje, boža in slavi, zatorej po glavi udari tistega, ki mu bo v bedi in mizeriji umetnost tudi ustvaril. A to je seveda bič božji, kot radi rečejo, zatorej umetniku stvaritve ne prepreči, temveč jo od njega celo zahteva.

V tem smislu je Babilon zgolj potrditev splošne teorije relativnosti. Medtem ko mislimo, da je bog zamešal jezike z namenom, da bi nas zmedel, je nemara zgolj pre-uredil kozmos v takšnega, kakršnega poznamo še danes. Torej v kozmos Einsteinovega kaosa, v katerem veljajo zakoni specialne relativnostne teorije in v katerem velja tudi, da imam svobodno voljo, da ohranjam priložnost za odločitev.

Človeštvo potrebuje Babilon, da se lahko zgovarja, da se medsebojno ne razume, saj se lahko v tem primeru neusmiljeno tolče med seboj. Da lahko reče, da je drugi drugačen samo zato, ker govori drugače. Sveta preproščina - ker ga ne razumem, sem ga pripravljen uničiti.

In medtem, ko ga uničujem, ne vidim, da posegam neposredno v božjo odločitev o tem, da je razlika med jeziki tista, ki naj nas ohranja v dobri kondiciji in drži pridne. V dobri kondiciji v smislu, da smo sposobni enkrat za vselej preseči tisto, kar nas razdvaja, ter v obliki univerzalnega jezika - umetnosti - smiselno združiti vse nezdružljivo, preganjano, vse krivo, vse dolžno, vse zlomljeno in prebutano - pod streho Babilona.

Bodeča žica okoli srca in trnovo bruno v očesu simbolizirata stanje duha sodobnega Evropejca. Zavetja ni potreben le Babilon; skrhan klif, ki se mu reče Evropska skupnost, grozi, da se bo sesedel na lastno obalo in pod sabo pomendral Deklaracijo o pravicah človeka in državljana, na katero smo že preko 200 let upravičeno tako ponosni. Kaka svinjarija: naj zmaga demokratični Macron ali absolutistična radikalizirana desnica Le Penove, resnica ostaja, da je Deklaracija spisana v francoščini, ki je očitno Evropejci ne razumemo, zato jo beremo v angleščini, ki je tudi uradni jezik EU, čeprav njihovih veličanstev Brexitov kmalu ne bo več v Evropski skupnosti. Babilonski stolp se nam je torej zgodil že pri osnovnem dokumentu, ki v notrini vzpostavlja enakost, bratstvo in solidarnost, v implementaciji pa diferenciacijo, sovraštvo in egoizem. Napaka, ki smo jo prezrli, ko smo uveljavljali pravico do angleščine na celini.

Babilonski stolp Evrope torej ne pomeni zavetja za »... *your tired, your poor, your huddled masses yearning to breathe free*«, kot pravi Emma Lazarus. Seveda ne: inskripcijo so komercializirali Američani, in potrebovali so jo tudi le toliko časa, da so zbrali denar za betonski podstavek, na katerem danes stoji Kip svobode. Utrujene, uboge, teptane, željne svobodnega življenja so z odprtimi rokami sprejemali le, dokler so vzpostavljali Obljubljeno deželo, Kanaan na Novi celini. S pristavkom: ne vseh ubogih, temveč naše uboge. Ne njihovih revežev, temveč naše. Domače. Evropske. Dosti drugih je sicer tudi bilo sprejetih, vendar ne na pier 33, temveč na plantaže bombaža.

Babilon je komunikacijski in – posledično – bivanjski suspens hitchcockovskih proporcev. Povzročen s strani *Le Grand Autre*, naj je to bog ali zgolj Drugi amandma, pahne človeštvo v stanje večnega tavanja, iskanja bitnostne identitete, bivanjskega prostora in lastne utemeljenosti. Onkraj Babilona, ki smo ga gradili družno, tovariško, celostno, smo postali tujci, drugače govoreči in drugače misleči. Odtujenega dela torej ni odkril Marx, temveč je nanj le pokazal s prstom: ne odtuji se delo človeku, temveč človek delu; in to ne zato, ker bi bil onemogočen formalno, temveč zato, ker je suspendiran vsebinsko. Ko bog nasilno pretrga komunikacijsko povezavo med graditelji Babilona, preseka popkovino celotnega človeštva istočasno in za vekomaj. Kazen je enaka, kakršna je doletela Kajna, in torej vzgojna, kot je rekel boter Meseček. Ostaneš pri življenju, če postaneš umetnik.

Če smo že pri bivanjskih problemih in umetnosti. Umetnost bo v resnici rešila svet. Umetnost bo rešila svet s tem, da bo transcendirala vse idiotizme, ki jo obdajajo in dušijo kakor neprimeren kokon in pomagala metulju človeštva, da poleti onkraj omejitev verig, ki si jih je nadel s pomočjo obče politično sranje. (Ni napaka.)

Zlo ne obstaja. Veliki služijo, politika ostaja kurbenta, zdaj ko je Trubar spet popularen. Terorizem je kapitalizem. Kapitalizem je terorizem.

In če je grob osnovno sredstvo, subjektivirano zavetje Babilona, ter s tem neodtujljiva pravica vsakega posameznika, zapisana v Ustavi, ki mu je torej ne odreka niti politika, lahko za konec parafraziram le še dobrega vojaka Švejka, ki je bil pravi vojni migrant: *“Govoriti jim angelski ali satanski, je vseeno. To je drhal.”*

Počivaj v miru, umetnik Švejk.

*Artists&Poors aka Petja Janžekovič
Lenart, 19.10.2017*